

1. Šotlastel toimus 18.septembril iseseisvushääletus, kus hääletati Suurbritannia koosseisus jätkamise poolt. Mis on šotlaste pealinn ja määrata selle linna geograafilised koordinaadid.

Edinburgh 55°50'N ja 3°W (+/- 1°)

2 punkti

Nimeta veel neli Euroopa Liidu riikides elavat rahvast, kellel pole oma riiki. (a'0,5p)

Baskid, katalaanid, galeegid, bretoonid, kõmrid, sardid, korsiklased, saamid, sorbid, mustlased.

Iga õige rahvus 0,5 punkti; max 2 punkti

2 punkti

2. Eesti astus 2004.aastal NATO-sse. Millised Eesti naaberriigid ei kuulu sinna?

Venemaa, Rootsi, Soome.

3 punkti

3. Täida tabel (a'0,25p)

3 punkti

Koht	Temp.veeb.keskmise ja min. °C	Temp.juulis keskmise ja max°C	Sademed aastas mm	Lumikate cm
Ristna	Üle-3,5 °C -32°C	Alla 16,5°C +33°C	600mm	Alla 30cm
Võru	-7°C -43°C	Üle 17°C +36°C	700mm	30cm

Võrdle Võru ja Ristna kliimat ning põhjenda erinevusi.

8 punkti

- 1) Ristnas on talvel soojem kui Võrus, sest meri jahtub aeglaselt, kuid Võru on sisemaal ja manner jahtub kiiremini.
- 2) Võrus on suvel soojem kui Ristnas, sest manner soojeneb kiiremini kui meri ja Ristna on rannikul.
- 3) Võrus sajab enam kui Ristnas, sest Võru asub kõrgustike naabruses, mis takistavad õhumasside liikumist.
- 4) Võrus on lumikate paksem kui Ristnas, sest tekib varem kui rannikul ja sajab rohkem kui rannikul.

4.Vasta kaardi järgi järgmistele küsimustele:

Kokku 11p

Määra horisontaalide lõikevahe **2,5m**

1 punkt

Leia kaardi kõrgeim punkt ja selle kõrgus ning märgi see kaardil ära X. **163,8**

2 punkti

Mis ilmakaarest on Põldemägi kõige laugem? **Kagust**

1 punkt

Marjuline on Meoski soos soosaarel, kas ta näeb Savikmägi tippu? Põhjenda vastust.

2 punkti

Ei näe, sest kõrgem Kõivikmägi jääb ette.

Kui suur on Savikmäe suhteline kõrgus võrreldes Meoski soo kõrgusega? **21.4 m**

1 punkt

Mis suunas asub Meoski soo Tobra talust? **Loodes (läänes)**

1 punkt

- Kui kõrgel asub Tobra talu? **132,5m** **1 punkt**
- Kui pikk on vahemaa linnulennult Põldemäe tipust Savikmäe tippu? **8,3km (+/-0,1)** **1 punkt**
- Märgi kaardile Nüpli oja voolusuund . **voolab kirdest- edelasse** **1 punkt**

5. a) Millise riigiga sõlmis Eesti Energia lepingu oktoobris 2014.aastal, et toota seal põlevkivist elektrienergiat

Jordaania

1 punkt

b) Kui kaugel paikneb selle riigi pealinn Tallinnast? 3130-3500 km.

1 punkt

6. Too 2 poolt väidet, et Eestil on mõistlik jätkata elektrienergia tootmist põlevkivist. 2 punkti

- Eesti ei sõltu teistest riikidest elektrienergia tootmisel .(nt. Venemaa ei anna enam gaasi elektri tootmiseks)
- Pikaajalised kogemused põlevkivist elektrienergia tootmisel.
- Pakub tööd Ida-Eesti kaevuritele ja elektrijaama töötajatele.
- Elektrijaamad on juba olemas. Vm. õige põhjendus

Too 2 vastuväidet, et Eestil pole mõistlik jätkata elektrienergia tootmist põlevkivist. 2 punkti

- Põlevkivist elektrienergia tootmine on väga keskkonda saastav.
- Põlevkivi on väikese kütteväärtusega võrreldes gaasiga.
- Põlevkivi kaevandamisel alaneb põhjavee tase, viljakat põllumaad jääb vähemaks. vm. õige põhjendus

7. Leia võimalikult täpne ühine geograafiline seos antud objektidele.

3 punkti

Sutlepa meri, Araali meri, Surnumeri, Kaspia meri kõik need veekogud on järved
Dolomiidid, Böömi mets, Juura, Tatrad mäestikud Euroopas
Pirita, Daugava, Neris, Wisla jõed, mis voolavad läbi pealinnade

8. Kirjuta tabelisse õige loodusvöönd ja rühmita antud mõisted: ahm, barhaan, beduiin, igikelts, lehis, lemming , lunn, leetmuld, metsis, mustmuld, soobel, soolak, suslik, Surnumeri, ameerika piison, uhtorg. (a`0,5p) **10 punkti**

Loodusvööndi nimi	Tundra	Taiga e. okasmets	Preeria e. rohtla	Kõrb
Mõisted	Lunn, ahm, igikelts, lemming	Lehis, leetmuld, metsis, soobel	Mustmuld, suslik, ameerika piison, uhtorg	Beduiin, soolak, Surnumeri, barhaan

9. Kõrvaloleval fotol on näha öö- ja päeva vaheldumine maakeral. Kas foto on tehtud:

Õige vastus 23.märts, sest öö- ja päev on kogu maakeral ühepikkused

3punkti

10. Milliseid geograafilisi objekte on pildidel kujutatud?

4 punkti

1 Valaste juga

3. Matterhorn

2. Nordkapp

4. Europarlament Brüsselis

11. Otsusta, kas antud väide on tõene või väär ja paranda väär lause õigeks ilma eitust kasutamata. 8 punkti

1) Mandrijää serv taandus Eestist edelast kirdesse

väär

Mandrijää taganes kagust loodesse

2) Kiievist Jaltasse on umbes 700 km

õige

3) Skandinaavia mäestik on noorem kui Karpaatide mäestik

väär

Skandinaavia mäestik on vanem kui Karpaatide mäestik

4) Eestis leiduv põlevkivi on tekkinud Devoni ajastul

väär

Põlevkivi on tekkinud Ordoviitsiumi ajastul

12. Eesti maapõues on kaks orgaanikarikast põlevat kivimit. Üks nendest on kütusena kasutusele võetud, teine aga mitte, kuigi varud on suured ja paiknevad maapinna lähedal. Millisest kivimist on jutt ja miks pole selle kivimi kasutamine kütusena praegu mõeldav ja mõistlik? 3 punkti

Õige vastus kas diktüoneemaargilliit või graptoliitargilliit või diktüoneemakilt. 1 punkt

Ta on kukersiidist madalama kütteväärtusega ja sisaldab püriiti. Põletamise käigus laguneb püriit vääveldioksiidiks, mis atmosfääri paiskudes põhjustab palju keskkonnaprobleeme. 2 punkti

Kokku 62 punkti